

M E S E D É L U T Á N

A szabadságról

Kedves Gyermekek!

Milyen hónapban vagyunk? Mit hoz nekünk a március? Milyen a határ? De ez a szép kikelet elhoz nekünk évről-évre egy szép magyar ünnepet is. Tudjátok-e, melyik ez az ünnep? A magyar szabadságharc születésnapja: március 15. Ezt a napot, a magyar szabadságharc születésnapját ünnepeljük ma mi is mesedélutánunkon. Elmondok most egy szép költeményt nektek erről a március 15-ről. Székely Sándor bácsi írta.

Március

Szeressétek márciust!
Emlékezzünk róla!
Ez a hónap: a szabadság
Szép rózsabimbója!
Vérből fakadt virág
A magyar mult fáján...
Tépjünk róla, hadd viruljon
Itt a szívünk táján!
Ezernyolcszáznegyvennyolchan,
Tavaszi szellőbe
Háromszínű zászló repült
Minden háztetőre!
Fegyvert fogott gyermek, öreg,
A gazdag, a szolga,
Odahaza egyetlenegy
Dehogy maradt volna!

Isaszegnél, Branyiszkónál
Föl az égig értek,
Olyan csodás, dicső hősök
Voltak a honvédek...
De köztük is legnagyobbak,
Délceg-daliások,
A legendás diáksapat:
A pirossapkások!
Ettől a hős regimenttől
Tanuljatok himni,
Nagy eszméket száz veszély közt
Diadalra vinni!
Küzdeni egy maroknyi nép
Drága igazáért,
S mosolyogva halni, ha kell,
A -- magyar hazáért!

A szabadságharc

Ti még nem tudjátok, kedves gyermekeim, miért ünnepeljük mi március 15-én a szabadság születése napját. Elmondom most nektek, figyeljete!

Réges-régen a földművelő embernek jobbágy volt a neve s ott élt a földesur, a nemesember birtokán, annak a földjét művelte. Mivel a föld nem az övé volt, hanem csak használta, a földesurnak a föld használatáért terményeinek egy részét, tizedét oda kellett adnia, azonfelül pedig dolgoznia kellett a földesur földjén. Ezt a munkát ugynevezték: robot. Ha a termés megmaradt része mind a jobbágyé maradt volna, csak megélt volna belőle a jobbágy is emberségesen. Csakhogy a földesurnak adott részen kívül még sok

adót is kellett ám fizetnie. Bizony nem sok maradt neki, ezért volt nehéz sorsa a jobbágyoknak.

De a földesuraknak, a nemeseknek sem volt rózsás az életük. Miért? Mert bizony nem az történt az országban, amit ők akartak, hanem az, amit az idegen, bécsi urak mondtak. Akkor ugyanis a magyar király egyuttal osztrák császár is volt s a velünk szomszédos Ausztria fővárosában, Bécsben lakott. Onnan intézte Magyarország sorsát is, persze, az osztrákok kívánsága szerint. Ugy bántak a mi hazánkkal, mintha csak az osztrák császár birodalma lett volna.

— Hej, nem jó világ ez! — mondogatták elégedetlenkedve országsherte a jobbágyok is, meg a nemesek is.

A nemesek, ha összejöttek a vármegyei gyűléseken, egyébről sem beszéltek, csak a nemzet szomorú sorsáról. De változtatni azért nem tudtak rajta. A bécsi kormány nagyon hatalmas volt s a király csak arra hallgatott.

A nyugtalanság azonban egyre erősebb lett a magyarok szívében. Akadt végre egy fiatal nemes ember, aki nem tudta tovább tétlenül nézni a magyar nemzet szenvedéseit. Tudjátok-e, ki volt ez a fiatal magyar nemes? Kossuth Lajos.

— Nem nyugszom addig — mondta Kossuth Lajos, — míg fel nem szabadítom a magyar népet ebből az igazságtalan sorból! Nem nyugszom addig, míg fel nem szabadul az én szép Magyarországom az idegenek rabságából!

Amit mondott, meg is tette. Dolgozni kezdett: beszélt és írt a magyar nép jobb sorsáért, Magyarország szabadságáért. Egyre többen megértették Kossuth szavait s így gondolkodtak:

— Igaza van Kossuth Lajosnak! Fel kell szabadítani a jobbágyokat a nehéz sorból. Hiszen ők is ennek a hazának gyermekei, ők is csak olyan magyarok, mint mi s a testvéreink. Miért legyenek ők rosszabb sorsban, mint mi. Aztán ha mindnyájan szabadok leszünk, akkor közös erővel szabadítjuk fel Magyarországot az idegen hatalom uralma alól!

Ezeket a gondolatokat azonban akkor még nem volt szabad hangosan kimondani és terjeszteni, mert nem tetszettek a bécsi kormánynak. Kossuth Lajos azonban nem sokat törődött ezzel. Bátran hirdette élőszóval is, írásban is az igazságot! Ezért aztán a bécsi kormány megharagudott reá, elfogatta és börtönbe záratta.

Hanem a már egyszer elvetett magot nem lehetett megállítani, hogy ki ne csirázzon a szívekben s terebélyes fává ne növekedjen! Azok a gondolatok, amelyeket Kossuth Lajos fölvetett, egyre tovább fejlődtek, növekedtek, hatalmas fává lombosodtak a magyar lelkekben s már csak vezér kellett, aki élére álljon a nemzetnek, hogy megkezdje régi vágyainak megvalósítását!

Mire a gondolat megérett a magyar lelkekben, kiszabadult Kossuth is börtönéből s eléje állott a magyar nemzetnek s mint hivatott vezér, szabadságot követelt a szegény magyar népnek és

egész Magyarországnak. Követelte azt is, hogy ne idegenek parancsoljanak többé Magyarországon. A szóból aztán csakhamar cselekedet lett.

— Uraim, írjuk meg a királynak — mondotta Kossuth Lajos az országgyűlésen — hogy mit kíván a magyar nemzet!

Amikor aztán a felirat elkészült, Kossuth Lajos vezetésével elvitték a király elé Bécsbe.

Ezalatt Pesten, az ország szívében is nagy dolgok történtek. A szabadság lelelkesebb követelői, az ifjuság, élén Petőfi Sándorral, a nagy magyar költővel, Jókai Mórral, a nagy íróval és másokkal, nem várták meg, amíg Kossuth Lajos visszatér Bécsből, hanem tizenkét pontba foglalva kinyomatták a magyar nemzet kívánságait. Ezt a nyomtatványt szétosztogatták a pesti utcákon, ahol lelkesen olvasták a szabadságra vágyó magyarok. Kinyomatták Petőfi Sándor „Nemzeti dal”-át is, amelyet a költő akkor írt s a Nemzeti Múzeum előtt el is szavalt a hallgatóság nagy lelkesedése közben. Gondolhatjátok azt a lelkesedést, mámort, amikor a Nemzeti Múzeum előtt összegyűlt sokezer magyar előtt Petőfi ezt kiáltotta:

— A magyarok Istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!...

Ezer és ezer ajakról hangzott el az eskü s amikor a költő azt kérdezte, hogy

— Rabok legyünk vagy szabadok?

nem volt szem, amely szárazon maradt volna, nem volt kéz, amely esküre nem emelkedett volna, hogy talpra áll a nemzet és kivívja szabadságát!

A király látva a magyarok most már elolthatatlan vágyát és akaratát, amellyel szabadságukat követelik, nem tagadhatta meg többé kívánságukat s teljesítette a nemzet akaratát.

Kimondották, hogy Magyarországon ezentúl minden magyar egyenlő, minden ember tartozik adót fizetni, nemcsak a jobbágy s a magyar nemzet dolgait ezentúl nem az osztrákok, hanem a magyar kormány intézi!

Gondolhatjátok a nemzet örömét és boldogságát, amikor mind ezt meghallotta s régi vágyát megvalósítva látta. Boldogsága és öröme azonban nem tartott sokáig.

A bécsi kormány nem nyugodott bele a magyar nemzet szabadságába. Fellázította ellenünk az itt, Magyarországon élő horvátokat, szerbeket, oláhokat, tótokat, akiket mi engedtünk be ide, hazánkba s testvéreinkül fogadtunk. Magyarország ezeknek a népeknek is hazája volt, a mi szabadságunk az ő szabadságukat is jelentette volna. A bécsi kormány azonban elhitette velük, hogy a magyarok csak a maguk szabadságát akarják s nekik ellenségeik vagyunk. A horvátok, szerbek és oláhok erre fellázadtak elle-

nünk, fegyvert fogtak a magyarok ellen. Nyugaton, délen és keleten egyszerre villantak meg a fegyverek édes hazánk, Magyarország ellen.

A magyar nép azonban nem azért lelkesedett a szabadságáért, hogy most könnyen megvált volna tőle. Ő is fegyvert fogott s megkezdődött a magyarság harca a szabadságért, a szabadságharc.

Talpra állt a magyar nemzet, ifjak és öregek siettek lelkesen a kibontott magyar zászlók alá. Beálltak honvédek. Az asszonyok és leányok pedig odaadták a hazának arany- és ezüst ékszereiket. Azokból pénzt vertek. A pénzen azután ruhát vásároltak a katonák, a honvédek számára, meg fegyvert és élelmiszert. Lett tehát minden, amire a nemzetnek ezekben a nehéz időkben szüksége volt.

A honvédek egyik dicsőség után a másikat aratták az ellenség fölött. Damjanics, Görgey, Klapka, Bem apó és a többiek halálmegvető bátorsággal vezették őket a dicsőséges harcokban. A hős honvédsapatok egymásután levertek a fellázadt nemzetiségeket. Végül a hatalmas osztrák hadat is kiverték Magyarországból.

Látjátok, gyermekek, így született meg a magyar szabadság, így lett szabad a magyar! Igaz, hogy nem sokáig lehetett szabad, egy időre aztán újra elnyomták szabadságát, de a már egyszer kivívott szabadságot nem lehetett többé elnyomni s ha újabb türes és szenvedés után is, de újra visszakapta már egyszer kivívott szabadságát, amit vérrel szerzett meg s tartott meg magának.

Jöjj ki Sándor, mondd el nekünk a Nemzeti dal-t!

(Egy tanuló elszavalja a Nemzeti dal-t.)

Most pedig elmondom nektek Rákosi Viktor bácsi szép elbeszélését, ez a címe:

A földvári hős fiu

Benkő János tiszaföldvári fiu volt. Beállt honvédnak. Levitték a délyvidékre, mint a többi a rácok ellen harcolni. Valamelyik ütközetben a harmadik zászlóalj közé keveredett. Annyira kitüntette magát, hogy Damjanics is észrevette.

— Hogy kerültél ide, fiam? — kérdezte tőle.

— A nagy harcban valahogy elszakadtam a zászlóaljamtól és nem tudok rátalálni.

— Derék fiu vagy! Megérdemelnéd, hogy a harmadik zászlóaljhoz tartozzál!

— Vegyen be, őrnagy ur, ez lesz a legnagyobb kitüntetés számomra!

Már akkor a harmadik zászlóaljnak nagy hire volt. Voltak közlegények, akiket más zászlóaljokhoz altisztnak neveztek ki, de nem fogadták el.

Bizony, nagy dicsőség volt a harmadiknál közlegénynek lenni. Damjanics bevette Benkőt s a legény kimondhatatlanul boldog volt.